

Oliver Hilmes Berlín 1936

host

V apartmá Henriho de Baillet-Latoura tiše zazvoní telefon. „Excellence, je sedm třicet,“ oznamuje recepční. „Bon,“ odpoví hrabě, „už jsem vzhůru.“ Spolupracovníci hotelu Adlon, kde Baillet-Latour přebývá, se chovají ke svému hostu s mimořádnou úctou, neboť Henri de Baillet-Latour je cosi jako předseda vlády. Nemá ovšem žádnou zemi, není vládcem žádné republiky a není ani regentem monarchie. Hrabě Henri de Baillet-Latour je prezidentem Mezinárodního olympijského výboru (MOV). Až bude dnes přesně v 17.14 hodin na berlínském olympijském stadionu vztyčena olympijská vlajka, převezme šedesátiletý Belgičan na šestnáct dní v jistém smyslu pomyslnou nadvládu nad berlínskými sportovišti.

Do té doby ale musí Baillet-Latour absolvovat nabitý program. S kolegy z olympijského výboru navštíví bohoslužbu, čestnou přehlídku wehrmachtu a nakonec položí v Neue Wache věnec u památníku padlým za světové války. Po vojenském obřadu přivítá členy MOV pruský předseda vlády Hermann Göring.

Teď je 8 hodin a na náměstí Pariserplatz před hotelem Adlon zní pochodová hudba, která je přerušována budícím voláním a písní *Radujte se ze života*. „Veliké buzení“, jak se onen rituál jmenuje, je jednou z mnoha poct, které projevují národní socialisté Mezinárodnímu olympijskému výboru. Zatímco Henri de Baillet-Latour z okna apartmánu sleduje dění, může se cítit jako hlava státu a Adlon považovat za svou rezidenci. MOV sídlí v nejlepším sousedství: naproti hotelu se nachází francouzské velvyslanectví, nalevo se tyčí Braniborská brána a hned vedle nejslavnějšího poznávacího znamení Berlína se nachází Palais Blücher, který patří Spojeným státům

americkým. Vlastně by rozlehlá budova měla být sídlem amerického velvyslanectví, ale komplex roku 1931 vyhořel a rekonstrukce se protahuje. Naproti tomu Adlon na Pariser Platz sousedí se starobydou a uznávanou Akademií umění a směrem k Wilhelmstraße pak s Palais Strousberg, kde sídlí anglické velvyslanectví.

Henri de Baillet-Latour mezitím dosnídal a chystá se Adlon opustit. Na dnešní oslavu se hrabě obleče mimořádně slavnostně; má na sobě šedé kalhoty, tmavý žaket, boty s kamašemi, cylindr a honosný úřední řetěz. Když ho takhle spatří Joseph Goebbels, zavrtí si pro sebe hlavou. Do deníku si poznamená: „Olympionici vypadají jako ředitelé blešího cirkusu.“

*

S Paulinou Straussovou si není radno zahrávat. Paní Pauline je choť známého skladatele Richarda Strausse a dokáže naprosto cizím lidem říkat do očí ty nejhorší věci. Ovšem ani přátelé a známí nejsou před její pověstnou neomaleností v bezpečí. „Paní Straussovou, jež byla navzdory svému zvyku u čaje ještě veskrze přívětivá, nyní opět přepadl jeden z jejích polohysterických záchvatů nevhodného chování,“ vzpomíná hrabě Harry Kessler na setkání v jednom berlínském noblesním restaurantu. Stoly jsou prostřené drahým porcelánem, ušlechtilými stříbrnými příbory a broušenými sklenicemi, livrejování číšníci se pohybují prostorem takřka neslyšně a hosté se baví tlumeně. Pauline Straussová ovšem nikoli. Když Kessler vypráví očividně nepříliš zajímavou anekdotu o známém pařížském gastronomovi, skočí mu paní Straussová halasně do řeči: „Vždyť ten bude dávno mrtvej, dávno mrtvej, než tu historku dovyprávíte do konce!

No jo, to je tak, když někdo vykládá nudnej příběh takhle pomalu! Jen se radši koukněte támhle na toho vykrmenýho čuníka...“ Hosté se na ni udiveně podívají. „No jo, tamhle to vypasený prase, ten tlustej oficír tamhle u toho stolu,“ vysvětluje paní Straussová a prstem ukazuje na mimořádně tělnatého důstojníka u vedlejšího stolu. „No co? Chci si jen trochu s tím vypaseným čuníkem pošpásovat,“ opakuje a upřeně se na důstojníka dívá a pak vítězoslavně zvolá: „No jen se přece podívejte, teď na mě ten čuník zamilovaně mrká. Já si fakt myslím, že si přijde přisednout k našemu stolu.“ Ve společnosti zavládne znechucení, spisovatel Hugo von Hofmannsthal, který je taktéž přítomen, rozpačitě hledí do talíře a Richard Strauss střídavě bledne a rudne. Jenže Strauss skandální výstup své manželky mlčky přechází, zřejmě ale jen proto, aby nevyvolal ještě větší pozdvižení. Jednou, když jí při podobné scéně učinil výtku, prý před všemi přítomnými zakřičela: „Ještě slovo, Richarde, a já okamžitě odcházím na Friedrichstraße a sbalím prvního, kterej se namane.“

Není divu, že Pauline Straussová je postrachem všech hotelových portýrů, číšníků a pokojských. Včera dopoledne dorazili manželé Straussovi v doprovodu své hospodyně Anny do hotelu Bristol. Bristol se nachází co by kamenem dohodil od známého hotelu Adlon na berlínské výstavní třídě Unter den Linden. Samozřejmě nabízí všechny moderní vymoženosti. Prostorné pokoje a apartmány jsou vybaveny honosným mobiliářem a disponují vlastní koupelnou. Kromě toho má hotel i mimořádně hezké společenské prostory — například píšárna a čítárna jsou zařízeny v gotickém stylu, zatímco čajový salon zdobí těžký anglický kožený nábytek.

Dvaasedmdesátiletý Richard Strauss nemá téměř příležitost si pohodlí svého nocležiště užít. Včera ho zaměstnávaly zkoušky, dnes odpoledne je na programu premiéra nové skladby a už zítra dopoledne odjede z Berlína a zamíří do Bavorska. Jako jeden z nejvýznamnějších skladatelů současnosti je Richard Strauss beztak značně vytíženou osobou. V březnu absolvoval koncertní turné po Itálii a Francii, které jej zavedlo až do Marseille, v dubnu dirigoval v Paříži a Kolíně nad Rýnem a v červnu v Curychu a nedávno opět v Kolíně. Kromě toho si vždycky najde čas, aby napsal nějaké nové hudební dílo. Kus, který bude za několik hodin premiérově uveden, se jmenuje *Olympijská hymna*, a jde o skladbu na zakázku od olympijského výboru pro dnešní slavnostní zahájení her. Strauss o sobě tvrdí, že dokáže všechno převést do tónů. „Pokud hudebník chce,“ pravil jednou posměšně, „musí umět zhudebnit i jídelní lístek.“ Skládání je pro Strausse vždycky také otázkou píce a disciplíny. Se stoickým klidem usedá za psací stůl a rozvrhuje dílo za dílem. Theodor W. Adorno bude o mnoho let později razit kousavý výraz „stroj na komponování“: Strauss podle něho zradil modernu a vlichocoval se širokému publiku — je to prý mistr povrchnosti, jenž skládal to, co se dalo prodat za mrzký peníz.

Olympijská hymna pro sbor a velký symfonický orchestr patří očividně do kategorie píce, jelikož Strauss se o sport pranic nezajímá. Lyžování je podle jeho soudu činnost pro norské poštovní doručovatele. Když se v únoru 1933 dozví, že jeho bydliště Garmisch plánuje pro financování zimních olympijských her zavést mimořádnou daň, energicky protestuje. Obecní radě napíše: „Za předpokladu, že nová občanská daň bude sloužit

k pokrytí nezměrných nákladů sportovního nesmyslu a zcela zbytné olympijské propagandy, vznáším proti tomu námitku, a jelikož nevyužívám žádné sportovní zařízení: bobovou dráhu, skokanský můstek atd., a triumfálního oblouku na nádraží se také rád zřeknu, žádám, abych byl od této daně osvobozen a aby byla předepsána jen těm, kteří mají o olympiády a podobné podvody zájem. Má peněženka je dost zatížena státními daněmi na podporu lenochů, jíž se říká sociální péče, a podomní žebrotu, jež je v Garmischi značně rozbujelá.“

Tento protest ovšem Richarda Strausse neodradí od toho, aby za složení hymny, jíž má být oslavován „sportovní nesmysl“, nepožadoval honorář ve výši deseti tisíc říšských marek — šek světlé prostředky. Jenže značná suma dalece překračuje rozpočet olympijského výboru, takže se Strauss po dlouhých vyjednáváních úhrady zřekne úplně. Neudiví tudíž, že se do práce pouští s pramalým nadšením. „Ubíjím adventní nudu tím, že komponuji olympijskou hymnu pro proletáře,“ píše v prosinci 1934 Stefanu Zweigovi, „já, zapřísáhlý nepřítel a pohrdavý odpůrce sportu. Ano, zahálka je počátek všeho zlého.“

Libreto je vybráno na základě soutěže a pochází od nezaměstnaného herce a příležitostného básníka Roberta Lubahna. Když Joseph Goebbels namítá, že Lubahnova báseň pramálo odpovídá duchu třetí říše, jsou některá místa pozměněna. Z Lubahnovy strofy „mír nechť je výzvou k boji“ se stane „čest nechť je výzvou k boji“. Formulace „moc práva je to nejvyšší“ se změnila na „být věren přísaze je to nejvyšší“. Robert Lubahn se musí chtít nechť podvolit, olympijský výbor jako zadavatel hymny nestrpí žádný odpor — a Richardu Straussovi je to pravděpodobně úplně fuk.

Bezprostředně po dokončení zhruba čtyřminutového díla v prosinci 1934 se Strauss obrací na Hanse Heinricha Lammerse, vedoucího říšského kancléřství, a žádá, aby směl hymnu přehrát Hitlerovi, „neboť jemu, Vůdci a protektorovi olympiády by se měla líbit především“. Po zdoluhavém váhání — Hitlerův zájem o setkání není tak velký jako Straussův — dochází k dohodě na termínu: konec března 1935. V návaznosti na soukromý koncert, který proběhne v Hitlerově bytě, věnuje Strauss svému Vůdci podepsaný opis hymny a Hitler jej s velkým díkem přijme.

Pro podbízivost Richarda Strausse režimu existují zcela světské důvody. Jeho nová opera *Mlčenlivá žena* měla mít premiéru v červnu 1935 v Drážďanech. Ministr propagandy Joseph Goebbels je proti dílu, neboť libreto pochází od Stefana Zweiga, který je coby Žid ve třetí říši *persona non grata*. Ovšem Hitler udělí opeře mimořádné svolení, za něž mu Strauss chce očividně poděkovat *Olympijskou hymnou*. Zájem světoznámého skladatele o nacistické Německo ovšem zanedlouho upadá do těžké krize, když gestapo zachytí Straussův dopis Stefanu Zweigovi, v němž si Strauss utahuje ze své činnosti prezidenta Říšské hudební komory. V polovině července musí Strauss z této funkce odstoupit a *Mlčenlivá žena* je po dvou dalších reprízách stažena z programu. Pro méně prominentního umělce by tato příhoda mohla snadno znamenat konec. Jenže Richard Strauss je příliš významný, než aby se ho národní socialisté mohli zříci nadlouho. O rok později — v létě 1936 — je aféra zapomenuta a Strauss smí *Olympijskou hymnu* osobně uvést. Zatímco manželé Straussovi právě sedí u snídaně v takzvaném Terasovém sálu hotelu Bristol a Pauline jako

obvykle peskuje obsluhu, myslí Richard na to, jaké to asi bude, dirigovat dnes odpoledne před více než sto tisíci proletáři.

*

„Kde to vlastně jsme?“ ptá se Max Hoyos svého souseda Hannese Trautlofta. Max se také probral a netuší, jak dlouho spal. Zívne, promne si oči a natáhne ruce do výšky. „Ještě pořád na Labi,“ odpoví Hannes. Max nevypadá nijak zvlášť udiveně. „Já mám ale hlad!“ zvolá a vyskočí ze své kóje. Oba mladí muži sdílejí kajutu na parníku *Usaramo* a nacházejí se na cestě z Hamburku do Španělska. S více než osmdesáti dalšími osobami patří ke skupině, která si říká „Cestovní společnost Union“. Tento spolek tvoří výhradně muži, kteří se chovají zvláště a od ostatních pasažérů se separují. Když se jich někdo zeptá na cíl jejich cesty, žádné odpovědi se nedočká. Zdá se, že pánové nejsou movití turisté, kteří vyrazili na okružní plavbu, neboť na to se nepohybují dost elegantně. Jeden by je málem považoval za vojáky, proti čemuž ovšem hovoří to, že mají na sobě civilní šaty. Co je ve spoustě velkých beden, které byly naloženy v Hamburku? I o tom se mlčí. Jedno je jasné: s Cestovní společností Union není něco v pořádku.

*

V berlínském parku Lustgarten začíná ve 12 hodin manifestace Hitlerjugend, které se účastní rovných devětdvacet tisíc chlapců a dívek seřazených do šiků tak rovných, jako když střelí. Ze střechy městského zámku člověk přehlédne rozlehlý areál mezi Starým muzeem, Berlínským dómem a zámkem. Jednotlivé osoby není

možné v tom davu rozeznat, co vidíme, je masa lidí. Jako mnohé přehlídky v těchto dnech je i tato demonstrací moci zacílenou na zahraniční hosty. Adolf Hitler se může na svou mládež spolehnout, zní poselství, které je klidně možné vnímat také jako varování.

Jako dobře promazané soukolí do sebe zapadají různé body programu. Zdravice Mezinárodního olympijského výboru končí přesně, načež čestní hosté musí ujít jen pár metrů z Kupolového sálu Starého muzea před budovu. Na otevřeném schodišti vedoucím z muzea do parku je zbudována řečnická tribuna, z níž nyní k Hitlerově mládeži po sobě promlouvají říšský vůdce mládeže Baldur von Schirach, říšský sportovní vůdce Hans von Tschammer und Osten, říšský ministr výchovy Bernhard Rust a nakonec Joseph Goebbels. „Impozantní podívaná,“ poznamenává si říšský ministr propagandy do deníku. „Co už tady člověk může říct zvláštního? Pak přichází olympijský oheň. Úchvatný okamžik. Jemně prší.“

Běh s olympijským ohněm, který předběžně končí v parku Lustgarten, není, jak by si bylo možné myslet, tradicí ze starého Řecka, nýbrž vynálezem jednoho sportovního funkcionáře z Würzburgu. Čtyřiapadesátiletý Carl Diem je coby generální sekretář organizačního výboru jednou z ústředních postav olympijských her v Berlíně. Dobrých tři tisíce kilometrů dlouhá běžecká trasa z Olympie přes Athény, Delfy, Soluň, Sofii, Bělehrad, Budapešť, Vídeň, Prahu a Drážďany do Berlína vytvořila most mezi starověkem a novověkem, tvrdí vynalézavý Diem. Že se při olympijských hrách v antice žádné pochodňové běhy nekonaly, pro něj není důležité, jde přece pouze o to, propůjčit berlínským hrám pokud

možno velebný charakter. Joseph Goebbels, jehož ministerstvo propagandy je za průběh mládežnické demonstrace v parku odpovědné, se pro tento nápad okamžitě nadchne. Goebbels nechává nejdřív nosiče pochodně proběhnout špalírem Hitlerjugend před Staré muzeum a tam zapálit ohňový oltář. Následně mladý muž s pochodní doběhne před městský zámek, aby tam na „plamenném oltáři národů“ zažehl druhý plamen.

Skutečný vozový park limuzín je nyní připraven dopravit zástupce Mezinárodního olympijského výboru a ostatní čestné hosty k paláci říšského kancléře do Wilhelmstraße. Tam si Henri de Baillet-Latour vezme slovo, aby Hitlerovi poděkoval za německou pohostinnost. Domácí pán odpovídá krátce a zdůrazňuje mezinárodní charakter her. Na 14. hodinu je v programu lapidárně uvedeno: „Občerstvení“.

*

Mezi 15.00 a 15.07 hodin opouštějí Hitlerovi hosté říšské kancléřství a míří na olympijský stadion. Kolony vozů zahýbají z Wilhelmstraße na „Via triumphalis“. Tak organizátoři her nazývají jedenáct kilometrů dlouhou ulici mezi parkem Lustgarten na východě a olympijským stadionem na západě města. Ve starém Římě sloužila „Via triumphalis“ slavnostnímu vjezdu vítězných vojevůdců, v Berlíně po ní jede Adolf Hitler v otevřeném mercedesu na hry, které se konají v aréně, jež byla vytvořena jako nápodoba římských amfiteátrů. *Panem et circenses*.

Celou silnici lemují obrovské hákové kříže a olympijské vlajky a bezpečnost zajišťuje čtyřicet tisíc příslušníků SA. Za špalírem stojí statisíce zvědavců, kteří čekají

na událost, jež je naplánovaná na 15.18 hodin: „Odjezd Vůdce k olympijskému stadionu“.

Někde v davu se nachází pětatřicetiletý Američan jménem Thomas Clayton Wolfe. Tom, jak mladému muži říkají jeho kamarádi, pochází z Asheville ve státě Severní Karolína a do Berlína dorazil teprve nedávno. S výškou téměř dva metry a váhou kolem sto dvaceti kilo vypadá jako obávaný Hun a skutečně ho nelze přehlédnout. Bylo by možné považovat ho za koulaře, avšak naprosto mylně. Tom Wolfe je spisovatel — dosti známý dokonce —, jehož prvotina *Look Homeward, Angel* vyšla v roce 1932 v německém překladu v nakladatelství Rowohlt. Ernstu Rowohltovi — Tomovu vydavateli — se vydáním knihy *Dívej se domů, anděli* podařil parádní kousek. Kritici se o autorovi z Nového světa vyjadřovali nadšeně a během několika let se prodalo dobrých deset tisíc výtisků.

Na konci roku 1926 přicestoval Tom Wolfe do Německa poprvé, strávil dva týdny ve Stuttgartu a v Mnichově a od té doby se téměř rok co rok na nějakou dobu vracel. V roce 1935 poprvé navštívil také Berlín, kde — jak se svěřil svému deníku — se jej zmocnil pocit, „který ve svém životě už častokrát nezažiju. Byla to jistota, že jsem se poprvé objevil ve skutečně významné světové metropoli.“ Další týdny v hlavním městě německé říše Wolfe prožil jako nepřetržité opojení: „Divoký, fantastický, neuvěřitelný rej večírků, čajových dýchánek, slavnostních večeří, nočních tahů, novinových interview, rozhlasových pořadů, focení a tak dál.“ Wolfe cítí k Berlínu příslovečnou lásku na první pohled. Že je Berlín také epicentrem brutální diktatury, která pronásleduje politické odpůrce, zavírá je do vězení nebo je vraždí,

jako by ho ani nezajímalo. Ale není to tak. Svého času Američan velebil Němce coby „nejčistší, nejpřátelštější, nejsrdečnější a nejpřímnější národ, který jsem v Evropě poznal“.

Když Tom Wolfe město na Sprévě uprostřed června 1935 opouští, je si zcela jist, že se bude chtít při nejbližší příležitosti vrátit. Tato chvíle se nabízí právě teď — v srpnu 1936. Mezitím mu totiž u Rowohlta vyšel román *O čase a proudu*, kterému je třeba udělat reklamu. Že se souběžně v Berlíně konají olympijské hry, je pro amerického sportovního nadšence dalším dobrým důvodem, proč nastoupit na palubu zaoceánského parníku.

Wolfe bydlí — jako už předchozí rok — v Hotelu am Zoo, který sice nepatří mezi „prvotřídní“ domy, zato má jiné přednosti. Hotel am Zoo je útulný. Wolfe miluje útulnost, nikoli nabubřelost jako v Adlonu, Bristolu nebo Edenu. Zejména si cení polohy hotelu na Kurfürstendammu. Co by si počal u Braniborské brány, kde stojí Adlon? Kurfürstendamm, to je Berlín. Kdykoli opustí hotel, podívá se nalevo a spatří zlaté věžní hodiny na kostele Kaiser-Wilhelm-Gedächtniskirche. To považuje za magický moment. Pak se ho zmocní ono zvláštní berlínské kouzlo, pak cítí, že tomuto městu podlehl. Na Kurfürstendammu za sebou následují kavárny, restaurace a bary, ba co víc, Wolfe vnímá Kurfürstendamm jako jednu velikou kavárnu. „Pod stromy na Kurfürstendammu korzují lidé, terasy kaváren jsou do posledního místa obsazené a vzduch těchto zlatem jiskřících dní pulzuje jako hudba.“ V Berlíně by Thomas Wolfe v žádném případě nechtěl žít jinde. Jenom tady.

Jenže nyní čeká Američan jako mnozí jiní na „Via triumphalis“. „Pomalou se blížil Vůdcův nablýskaný vůz,“

vzpomíná, „v něm stál on, tmavý muž s operetním knírkem, vzpřímený jako svíce, bez hnutí a bez úsměvu, paži zvednutou nikoli k běžnému nacistickému pozdravu, nýbrž vysoko napřaženou v žehnajícím gestu jako nějaký Buddha nebo Mesiáš.“

*

Přesně ve 13 hodin se otvírají brány olympijského stadionu. Sto tisícům diváků z celého světa je nařízeno, aby zaujali svá místa nejpozději v 15.30. 246 metrů dlouhá vzducholod' Hindenburg, jedna z tehdy největších postavených vzducholodí, už tou dobou krouží nad stadionem a dole v aréně se o zábavu stará Olympijský symfonický orchestr se slavnostním koncertem. Na programu je vedle bravurního kusu Franze Liszta *Les Préludes* také Richard Wagner a jeho ve třetí říši nepominutelná předehra z *Mistrů pěvců norimberských*. Velké hodiny na věži Maratonské brány ukazují 15.53 hodin, když odtamtud najednou z výšky zahrají trumpety a pozouny fanfáru. O sedm minut později — přesně v 16 hodin — vstoupí Adolf Hitler za doprovodu členů Mezinárodního a Německého olympijského výboru na stadion velkým schodištěm u Maratonské brány. Fanfáry utichnou a orchestr spustí Wagnerův *Holdovací pochod*. S tím, že pochod, který Wagner kdysi napsal na počest krále Ludvíka II., patří ke skladatelovým nejslabším dílům a je trapně nedostatečný, jsou organizátoři tiše smířeni. V tomto případě je titul důležitější než hudba. Jde o hold Adolfu Hitlerovi, který stejně jako římský císař kráčí po stadionu k čestné lóži. Vůdce se musí krátce zastavit, protože se mu do cesty postaví pětiletá dcera Carla Diema Gudrun s kyticí. „Heil, mein Führer“ pozdravila údajně dívenka.

Pan otec předstírá podobně radostné překvapení jako Hitler a nechce se k této vsuvce pranic znát.

Když Hitler vstoupí do lóže, zazní *Dvojitý hymna*, kterou zavedli národní socialisté a kterou tvoří první strofa z *Německo, Německo nade všechno* a *Píseň Horsta Wessela*. Na stožárech nyní stoupají do výšky vlajky zúčastněných národů a přes Maifeld, zatravněné prostranství nacházející se západním směrem, zní až na stadion odbíjení olympijských zvonů. Pak následuje nástup družstev — Řecko na prvním, Německo na posledním místě. Zatímco Angličany zdraví publikum nesrovnatelně chladněji (Goebbels si do deníku poznamenává: „Trochu trapné!“), Francouzi vyvolávají opravdu bouřlivý potlesk, protože zdraví nataženou pravicí. Přitom se však nejedná o „salut hitlérien“, vysvětlují zástupci Francouzů později, nýbrž o olympijský pozdrav, což lze ovšem odlišit jen stěží. Lidé na stadionu si každopádně myslí, že Francouzi použili „hitlerovský pozdrav“.

Po Hitlerově pravici zaujal místo Henri de Baillet-Latour, po jeho levici sedí postarší pán, kterého by Joseph Goebbels také mohl považovat za principála blešího cirkusu: Theodor Lewald, prezident organizačního výboru. Pětasedmdesátiletý právník a sportovní funkcionář je vedle svého generálního sekretáře Carla Diema hnací silou her XI. olympiády. Bez pánů Lewalda a Diema by berlínské hry nebyly. Ale je třeba také dodat, že Jeho Excelenci, jak Lewalda s respektem oslovují, národní socialisté využívají. Neboť Dr. Theodor Lewald je podle představ nacistů „poloviční Žid“. V inscenaci olympijských her si sám přisoudil roli „Žida jako alibi“: slouží coby vývěsní štít, aby světové veřejnosti dokázal, že režim nemá na hry žádný vliv. Ve skutečnosti jsou

Lewaldovy dny již sečteny. Ovšem až do jeho vynuceného odstoupení z funkce, což je dávno hotová věc, smí Jeho Excellence nadále plnit své úkoly.

Krátce po 17. hodině přistoupí Lewald k mikrofonu a pronese patnáctiminutový projev. Dobře si musel promyslet, jak řeč zahájí. Mohl by ji uvést slovy „Velevážený pane říšský kancléři“, což by bylo protokolárně v pořádku. Mohl by pozdravit Henriho de Baillet-Latoura a ostatní významné olympijské hodnostáře, mohl by přivítat přítomné velvyslance, zkrátka mohl by zahájení svého textu zformulovat tak, jak by bylo podle diplomatických zvyklostí záhodno. Jenže Theodor Lewald se rozhoduje pro podstatně kratší oslovení: „Můj Vůdce!“ Nic víc.

Po tomto holdu se slova ujímá Hitler. Baillet-Latour předtím diktátora nabádal, aby hry otevřel jedinou větou. Načež prý Hitler pronesl: „Pane hrabě, vynasnažím se, abych se tu větu naučil nazpaměť.“ Což se snadněji řekne, než udělá. Namísto oficiální verze („Hry v Berlíně na oslavu XI. olympiády našeho letopočtu prohlašuji za zahájené“) použil Hitler formulaci, která gramaticky odhalí jeho rakouský původ: „Vyhláшуji hry v Berlíně na oslavu XI. olympiády našeho letopočtu za zahájené.“ To jsou jediná slova, která v těchto dnech pronese na veřejnosti.

Nyní zavlaže na stožáru olympijská vlajka, dělostřelectvo vypálí salvu a k nebi nad Berlínem vystoupá asi dvacet tisíc holubic míru. Mezitím sedí Richard Strauss na židli vedle orchestru, nohu přes nohu a tváří se znuděně. Někdo mu pošeptá, že to za okamžik vypukne.